

Od 1 stycznia 2010 r. zmiany w rozporządzeniu w sprawie egzaminów czeladniczych, mistrzowskich i sprawdzających

(wykorzystano materiał przygotowany przez MEN, jako uzasadnienie do projektu rozporządzenia)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej zmieniające rozporządzenie w sprawie egzaminu czeladniczego, egzaminu mistrzowskiego oraz egzaminu sprawdzającego, przeprowadzanych przez komisje egzaminacyjne izb rzemieślniczych stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 3 ust. 4 ustawy z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle (Dz. U. z 2018 r. poz. 1267, z późn. zm.).

Ustawą z dnia 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2245, z późn. zm.) z dniem 1 września 2019 r. wprowadzono zmiany w kształceniu zawodowym, mające na celu odbudowę prestiżu kształcenia zawodowego, dostosowanie szkolnictwa do potrzeb poszczególnych branż, zwiększenie wpływu pracodawców na kształcenie zawodowe, poprawę jakości, skuteczności i efektywności kształcenia oraz promocję szkolnictwa branżowego wśród uczniów i ich rodziców.

Zmiany w szkolnictwie branżowym koncentrują się również na usprawnieniu i zwiększeniu efektywności egzaminów zawodowych. Egzaminy te z jednej strony powinny weryfikować jakość procesu kształcenia, a z drugiej stanowić przepustkę do sukcesu na rynku pracy. Skuteczność kształcenia zawodowego powinna być mierzona liczbą absolwentów, którzy uzyskują kwalifikacje zawodowe. Warunkiem otrzymania stosownego dokumentu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe jest nie tylko dobre przygotowanie uczniów, ale także przystąpienie do egzaminu, które dotychczas nie było obligatoryjne.

Zmiany te znalazły również odzwierciedlenie w zmienionym ww. ustawą art. 3 ust. 3b ustawy z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle, w którym jest określona podstawa przeprowadzania egzaminów czeladniczych w zawodach szkolnych przez komisje egzaminacyjne izb rzemieślniczych. Od 1 września 2021 r. podstawę przeprowadzania egzaminów czeladniczych w zawodach określonych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego będą stanowić wymagania określone w podstawach programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego (art. 170 pkt 7 ustawy z dnia 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw).

Ustawa z dnia 22 listopada 2018 r. wprowadziła obowiązek przystępowania uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe, którzy **rozpoczęli kształcenie** począwszy **od dnia 1 września 2019 r., odpowiednio do egzaminu** zawodowego przeprowadzanego przez okręgowe komisje egzaminacyjne **albo do egzaminu czeladniczego** przeprowadzanego przez komisje egzaminacyjne izb rzemieślniczych (w przypadku ucznia – młodocianego pracownika kształcącego się u pracodawcy będącego rzemieślnikiem) (art. 2 pkt 40 ww. ustawy z dnia 22 listopada 2018 r.). Zgodnie z art. 44q ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2019 r. poz. 1481, z późn. zm.) **przystąpienie do egzaminu** zawodowego

albo do egzaminu czeladniczego będzie **warunkiem ukończenia branżowej szkoły I stopnia**, po spełnieniu pozostałych, dotychczasowych warunków określonych w art. 44q ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

Nowelizacja rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 stycznia 2017 r. w sprawie egzaminu czeladniczego, egzaminu mistrzowskiego oraz egzaminu sprawdzającego, przeprowadzanych przez komisje egzaminacyjne izb rzemieślniczych (Dz. U. poz. 89, z późn. zm.) wynika z konieczności dostosowania przepisów rozporządzenia do zmian wprowadzonych przepisami ww. ustawy z dnia 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, a także z konieczności usprawnienia funkcjonowania komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych.

Zmiany w rozporządzeniu, związane z reformą szkolnictwa zawodowego wprowadzoną ww. ustawą z dnia 22 listopada 2018 r.:

- 1) w § 1 ust. 2 pkt 8 nowelizowanego rozporządzenia zastąpiono pojęcie „klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego” pojęciem „klasyfikacja zawodów szkolnictwa branżowego”, a w § 1 ust. 2 pkt 11 nowelizowanego rozporządzenia dostosowano definicję znaków graficznych PRK do wskazanej wyżej zmiany ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji;
- 2) w § 3 ust. 7 nowelizowanego rozporządzenia określono, że przewodniczącym komisji, zastępcami przewodniczącego komisji oraz członkami komisji mogą być osoby, które są wpisane do ewidencji egzaminatorów w zakresie przeprowadzania dotychczasowego egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie (który będzie przeprowadzany do dnia 31 października 2027 r.), oraz w zakresie egzaminu zawodowego (który będzie przeprowadzany od roku szkolnego 2019/2020). Ponadto z przepisu wykreślono osoby, które są wpisane do ewidencji egzaminatorów w zakresie przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe (egzamin ten po raz ostatni został przeprowadzony w roku szkolnym 2016/2017);
- 3) w § 5 nowelizowanego rozporządzenia:
 - a) w ust. 1 dodano pkt 1a umożliwiający izbie rzemieślniczej dopuszczenie ucznia klasy III branżowej szkoły I stopnia, będącego jednocześnie młodocianym pracownikiem odbywającym naukę zawodu u rzemieślnika, do egzaminu czeladniczego jeszcze w okresie trwania zajęć dydaktyczno-wychowawczych. Wprowadzenie tego przepisu jest niezbędne, aby uczeń będący jednocześnie młodocianym pracownikiem mógł przystąpić do egzaminu czeladniczego i spełnić warunki klasyfikacji końcowej przewidziane w art. 44q ust. 1 pkt 4 lit. b ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
 - b) dodano ust. 2, zgodnie z którym izba rzemieślnicza wydaje uczniowi klasy III branżowej szkoły I stopnia, będącemu jednocześnie młodocianym pracownikiem, zaświadczenie o przystąpieniu do egzaminu czeladniczego,

które potwierdza spełnienie warunku określonego w zmienionym art. 44q ust. 1 pkt 4 lit. b ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, niezbędnego do ukończenia przez niego branżowej szkoły I stopnia;

- 4) w § 8 nowelizowanego rozporządzenia dodano ust. 4a określający termin składania wniosku o dopuszczenie do egzaminu czeladniczego ucznia klasy III branżowej szkoły I stopnia–młodocianego pracownika w taki sposób, aby miał on możliwość przystąpienia do egzaminu czeladniczego jeszcze przed końcową klasyfikacją w szkole, a tym samym mógł spełnić warunek określony w zmienionym art. 44q ust. 1 pkt 4 lit. b ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, zgodnie z którym uczeń – młodociany pracownik zatrudniony u pracodawcy będącego rzemieślnikiem ukończy branżową szkołę I stopnia, jeśli przystąpił do egzaminu czeladniczego;
- 5) w § 12 ust. 1 nowelizowanego rozporządzenia, poza zmianą dostosowującą polegającą na wskazaniu podstawy programowej kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego, dokonuje się zmiany redakcyjnej w zakresie odesłania do standardów wymagań, o których mowa w art. 3 ust. 3a ustawy z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle, (w przypadku przygotowywania zadań egzaminacyjnych do etapu praktycznego i pytań egzaminacyjnych do etapu teoretycznego egzaminu mistrzowskiego, egzaminu sprawdzającego i egzaminu czeladniczego przeprowadzanego w zawodzie innym niż określony w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego) albo do podstawy programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego, o której mowa w art. 3 ust. 3b ustawy z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle (w przypadku przygotowywania zadań egzaminacyjnych do etapu praktycznego i pytań egzaminacyjnych do etapu teoretycznego egzaminu czeladniczego przeprowadzanego w zawodzie określonym w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego);
- 6) przepis § 27 ust. 2 pkt 1 nowelizowanego rozporządzenia został uzupełniony, ponieważ od dnia 1 września 2021 r. świadectwo czeladnicze będzie wydawane również w zawodach określonych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego, wprowadzonej ustawą z dnia 22 listopada 2018 r. Ponadto przepis ten został dostosowany do zmian wprowadzonych ww. ustawą, która wprowadziła w art. 8 ust. 4 i 4a ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji przepisy upoważniające ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do określenia dla danej kwalifikacji innego poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji (niż poziom 3) przy wyrażaniu zgody na realizowanie przez szkołę prowadzącą kształcenie zawodowe eksperymentu pedagogicznego (art. 45 ust. 8a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe) albo zgody na założenie lub prowadzenie szkoły niepublicznej, która nie spełnia warunków określonych w art. 14 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, w szczególności jeżeli uzna ją za eksperymentalną (art. 178 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe);

Zmiany dotyczące organizacji komisji egzaminacyjnych i egzaminów:

- 1) w § 2 ust. 1 - wskazano, że w przypadku konieczności uzupełnienia składu komisji egzaminacyjnej w czasie trwania kadencji komisji, powołanie nowej osoby w skład komisji dotyczy okresu **do zakończenia kadencji komisji**;
- 2) w § 3 w ust. 8 - **skrócono do 1 roku staż** pracy w organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła wymagany od sekretarzy komisji (dotychczas wymagany jest dwuletni staż pracy). Roczny staż pracy w organizacji samorządu gospodarczego jest wystarczający na przygotowanie pracownika organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła do zadań i obowiązków przypisanych sekretarzowi komisji egzaminacyjnej. Ponadto skrócenie okresu wymaganego od sekretarzy komisji stażu pracy w organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła jest związane z dużą fluktuacją pracowników w organizacji rzemiosła i koniecznością zapewnienia sprawnej obsługi komisji egzaminacyjnych przez sekretarzy tych komisji;
- 3) w § 4 ust. 2 - wprowadzono **jednakowe czteroosobowe, składy zespołów egzaminacyjnych w odniesieniu do egzaminu czeladniczego, egzaminu mistrzowskiego i egzaminu sprawdzającego**. Zgodnie z dotychczasowymi przepisami, egzamin czeladniczy i egzamin sprawdzający przeprowadza zespół egzaminacyjny w składzie co najmniej czterech osób, a egzamin mistrzowski zespół w składzie co najmniej pięciu osób. W przypadku egzaminów mistrzowskich, zwłaszcza w odniesieniu do zawodów unikatowych i rzadko występujących, izby rzemieślnicze napotykają na trudności w pozyskaniu kandydatów na członków komisji. Należy zaznaczyć, że w przypadku egzaminu mistrzowskiego musi to być aż pięć osób, w tym cztery osoby posiadające odpowiednie wykształcenie, kwalifikacje zawodowe oraz staż w wykonywaniu zawodu, w którym jest powołana komisja egzaminacyjna. Zmniejszenie liczby osób wchodzących w skład zespołu egzaminacyjnego przeprowadzającego egzamin mistrzowski nie będzie naruszało jakości procesu walidacji, bowiem z reguły do egzaminów mistrzowskich przystępują osoby w kilkusobowych grupach i bardzo często są to dwie lub trzy osoby. Rozwiązanie to ułatwi powołanie komisji egzaminacyjnej w zawodach unikatowych oraz usprawni organizację i przeprowadzanie egzaminów oraz zmniejszy koszty przeprowadzania tych egzaminów;
- 4) w § 8 ust. 4 - wprowadzono zmianę, zgodnie z którą wniosek o dopuszczenie do egzaminu czeladniczego osoba, o której mowa w § 5 ust. 1 pkt 1 nowelizowanego rozporządzenia, będzie składała **nie później niż 3 miesiące** przed terminem zakończenia nauki zawodu u rzemieślnika, a nie tak jak dotychczas nie później niż dwa miesiące. Wydłużenie tego terminu o miesiąc usprawni przygotowanie i organizację egzaminu czeladniczego;
- 5) w § 13 ust. 4 - wskazano, że podczas przeprowadzania etapu praktycznego egzaminów jeden z członków zespołu egzaminacyjnego sporządza – w efekcie obserwacji wykonania zadań egzaminacyjnych przez zdającego – **kartę obserwacji i oceny etapu praktycznego egzaminu**. Do tej pory przepisy

rozporządzenia nie dookreślały sposobu dokonywania oceny etapu praktycznego egzaminów, jednakże w praktyce podczas przeprowadzania egzaminów czeladniczych, mistrzowskich i sprawdzających karty oceny i obserwacji etapu praktycznego egzaminu były stosowane i włączane do dokumentacji egzaminów;

- 6) w § 14 ust. 3 - **ustalono liczbę pytań z zakresu każdego tematu egzaminu w części pisemnej etapu teoretycznego egzaminu**. Przepis § 14 ust. 3 rozporządzenia w dotychczasowym brzmieniu określa, że arkusz egzaminacyjny zawiera co najmniej dwa pytania z zakresu każdego tematu egzaminu. Takie rozwiązanie sprawdziło się w przypadku stosowania pytań otwartych, natomiast obecnie część pisemna etapu teoretycznego egzaminów jest przeprowadzana w formie pytań testowych. W praktyce minimalna liczba pytań (dwa) nie jest właściwie stosowana, ponieważ dwa pytania testowe nie sprawdziłyby wiedzy i umiejętności z danego zakresu. Należy też wziąć pod uwagę, że na egzaminie za każdy temat jest wystawiana odrębna ocena i aby zweryfikować wiedzę kandydata w przypadku stosowania pytań testowych konieczne jest stosowanie określonej liczby pytań. Dlatego też w przepisie ustalono stałą liczbę pytań zamiast minimalnej w celu zweryfikowania wiedzy kandydata. W ramach ewaluacji procesu walidacji dotyczącej egzaminów czeladniczego i egzaminu mistrzowskiego siedem zadań zostało uznane za wystarczającą liczbę zadań. Dodatkowo ustalenie jednej liczby zadań egzaminacyjnych dla każdego egzaminu w każdej izbie rzemieślniczej jest działaniem w kierunku standaryzacji działań poszczególnych komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych. Ponadto w przepisie tym określono, że zdający udziela odpowiedzi na karcie odpowiedzi, stanowiącej załącznik do arkusza egzaminacyjnego;
- 7) w § 15 - dodano ust. 3, zgodnie z którym w części ustnej etapu teoretycznego egzaminu oceny uzyskane z odpowiedzi udzielonych przez zdającego są wpisywane do karty odpowiedzi. Wprowadzenie ww. rozwiązania wynika z potrzeby **ujednoczenia sposobu dokumentowania przeprowadzenia egzaminów** przez wszystkie komisje egzaminacyjne. W praktyce karta odpowiedzi jest stosowana, bowiem komisje muszą dokumentować proces przeprowadzania egzaminów, tak więc w ramach uzasadnionej standaryzacji jakościowej trybu postępowania poszczególnych komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych uregulowanie tego zadania w rozporządzeniu jest uzasadnione;
- 8) w § 20 ust. 4 - ustalono, że **termin egzaminu poprawkowego** musi przypadać po upływie co najmniej 1 miesiąca od daty ogłoszenia wyników końcowych egzaminu. Niedostateczny wynik egzaminu jest potwierdzeniem braku elementów wiedzy czy umiejętności, zaś uzupełnienie tych braków wymaga czasu, dlatego proponuje się wprowadzenie przepisu obligującego do przeprowadzenia egzaminu poprawkowego w terminie nie wcześniejszym niż miesiąc od dnia ogłoszenia wyników końcowych egzaminu, co wpłynie korzystnie na poziom przygotowania kandydatów do egzaminu poprawkowego;
- 9) w § 25 ust. 3 - w związku z wprowadzeniem zmian w § 13 ust. 4, § 14 ust. 3 i § 15 ust. 3 znowelizowanego rozporządzenia, **uzupełniono katalog dokumentów, które dołącza się do indywidualnego protokołu egzaminu**, o kartę obserwacji i

oceny etapu praktycznego egzaminu, kartę odpowiedzi, stanowiącą załącznik do arkusza egzaminacyjnego w części pisemnej etapu teoretycznego egzaminu oraz kartę odpowiedzi z części ustnej etapu teoretycznego egzaminu;

10) w § 26 ust. 1 - zwiększono stawki procentowe wynagrodzeń dla członków zespołu egzaminacyjnego i ustalono:

a) na egzaminie czeladniczym i mistrzowskim dla:

- przewodniczącego zespołu egzaminacyjnego – 5% podstawy,
- członka zespołu egzaminacyjnego oraz sekretarza zespołu egzaminacyjnego – 4% podstawy,

b) na egzaminie sprawdzającym dla:

- przewodniczącego zespołu egzaminacyjnego – 9% podstawy,
- członka zespołu egzaminacyjnego oraz sekretarza zespołu egzaminacyjnego – 8% podstawy.

Podwyższono o 1% stawki wynagrodzeń przewodniczącego, członków i sekretarza zespołu egzaminacyjnego na egzaminie czeladniczym oraz o 6% stawki wynagrodzeń przewodniczącego, członków i sekretarza zespołu egzaminacyjnego na egzaminie sprawdzającym. Po zmianach stawki wynagrodzeń są jednakowe w odniesieniu do egzaminu czeladniczego i mistrzowskiego. Przedmiotowe wynagrodzenia są liczone od kwoty opłat za egzaminy, których wielkość jest ustalana na podstawie art. 3 ust. 3g pkt 4 ustawy z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle. Biorąc pod uwagę wysokość opłat, a także liczbę osób składających wnioski o przystąpienie do egzaminów, zwłaszcza w zawodach rzadko występujących, wzrost wynagrodzeń za pracę w komisjach egzaminacyjnych może mieć wpływ na zwiększenie zainteresowania tą formą aktywności zawodowej wśród osób spełniających wymagania stawiane członkom komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych.

W rozporządzeniu w **§ 2 zawarto również przepis przejściowy**, zgodnie z którym zadania egzaminacyjne do etapu praktycznego egzaminu czeladniczego i pytania do części pisemnej oraz części ustnej etapu teoretycznego tego egzaminu, a także zestawy tych pytań, dla absolwentów dotychczasowych zasadniczych szkół zawodowych i branżowej szkoły I stopnia, którzy ukończyli tę szkołę przed dniem 1 września 2019 r. i odbyli przygotowanie zawodowe u pracodawcy będącego rzemieślnikiem, oraz dla uczniów branżowej szkoły I stopnia (młodocianych pracowników realizujących przygotowanie zawodowe u pracodawców będących rzemieślnikami), którzy rozpoczęli kształcenie w tej szkole przed dniem 1 września 2019 r., są przygotowywane w oparciu o podstawę programową kształcenia w zawodach, o której mowa w art. 3 ust. 3b ustawy z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2021 r. Przepis ten uwzględnia regulację zawartą w art. 136 ustawy z dnia 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, a jego wprowadzenie w rozporządzeniu ułatwi stosowanie właściwych przepisów prawa podczas przygotowywania ww. zadań i pytań egzaminacyjnych do egzaminu czeladniczego przeprowadzanego do roku szkolnego 2025/2026. Członkowie

zespołu egzaminacyjnego, przygotowując zadania i pytania egzaminacyjne mają obowiązek uwzględnić, że ww. uczniowie i absolwenci zasadniczych szkół zawodowych i branżowych szkół I stopnia, przystępujący do egzaminu czeladniczego realizowali dotychczasową podstawę programową kształcenia w zawodach, o której mowa w art. 47 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, a nie – wprowadzone ustawą z dnia 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw – podstawy programowe kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego, o których mowa w art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

Egzaminy przeprowadzane przez komisje powołane przez izby rzemieślnicze są przeprowadzane w danym roku kalendarzowym, dlatego zmiany **wchodzą w życie z dniem 1 stycznia 2020 r.**, z wyłączeniem zmian dotyczących przeprowadzania egzaminów czeladniczych dla uczniów – młodocianych pracowników, którzy rozpoczną kształcenie począwszy od 1 września 2019 r., które wejdą w życie z dniem 1 września 2021 r., gdyż w tym dniu wejdzie w życie przepis art. 3 ust. 3b ustawy z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle, w brzmieniu nadanym art. 7 ustawy z dnia 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw.

Warszawa, grudzień 2019 r.